

Nově otevřená archeologická expozice Východočeského muzea v Pardubicích: Proti proudu času, Pardubicko v pravěku a raném středověku

Dne 24. 11. 2015 byla slavnostně otevřena nová archeologická expozice,¹⁾ která si klade za cíl představit návštěvníkům především pravěký a raně středověký vývoj Pardubicka. Určena je jak široké veřejnosti, tak zájemcům o archeologii. Nepostrádá však ani vzdělávací rovinu, která je důležitá pro žáky a studenty základních, středních i vysokých škol. Expozice vznikla díky finančnímu příspěví Pardubického kraje a evropskému projektu „Zvýšení atraktivity a rozšíření návštěvnických služeb v areálu zámku Pardubice“.

Koncept je odvozen od slavného filmu režiséra K. Zemana „Cesta do pravěku“ (1955). Návštěvníci začínají prohlídku od vitríny s nálezy z raného středověku a končí u artefaktů z období starší doby kamenné. Valná většina exponátů pochází z archeologické sbírky Východočeského muzea v Pardubicích. Další artefakty byly zapůjčeny z těchto institucí: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Regionální muzeum v Chrudimi, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i., Ústav pro archeologii, FF UK, Praha. Vystaveno je přes 550 nálezů. Při výběru sbírkových předmětů byl kladen důraz na jejich reprezentativnost pro prezentovaná období. Důvodem byl záměr představit typické předměty vyrobené z kamene, kosti, parohu, mědi, bronzu, zlata, stříbra, jantaru a železa pro jednotlivé etapy pravěku a raného středověku. K vybraným problémům jsou pro zájemce připraveny letáky, kde jsou obsaženy základní informace o pravěku a raném středověku Pardubicka. Ke každé vitrině je přistaven tablet s podrobnými informacemi o nálezech. Popis těch nejtypičtějších a nejvzácnějších je rovněž obsažen v katalogu expozice,²⁾ ve kterém se čtenáři seznámí i s pravěkým a raně středověkým vývojem na Pardubicku. Pro poznání širšího kulturního kontextu jsou archeologické

1) Expozice je součástí popularizačního projektu *Laus Archaeologiae*.

2) Jan JÍLEK (ed.), *Proti proudu času. Pardubicko v pravěku a raném středověku*, Pardubice 2015.

situace a nálezy z Pardubicka doprovázeny v expozici informacemi o památkách starověkého Středomoří a raně středověké Evropy. Návštěvníci si tak mohou srovnat, co se dělo v pravěku a raném středověku na našem území, a co ve stejné době například v Řecku, Itálii nebo Skandinávii.

Expozice však není pouze o nálezech. Příchozí mají možnost prohlédnout si modely pravěkých sídlišť, nebo spatřit hrob skrčence únětické kultury ze starší doby bronzové. Kroje Keltů, Germánů a Slovanů přibližují videa, která lze shlédnout na tabletech a obrazovce. Zajímavá je také vizualizace usedlosti slezskoplatěnické kultury z Opatovic nad Labem.

Pomyslný střed expozice představuje místnost s instalací žárových hrobů z Pardubic-Hůrky, Lukovny, Kunětic a Uherska. Zde je ukázána podoba žárových hrobů z mladší doby bronzové (1250 až 1000 př. Kr.) a starší doby železné (800 až 450 př. Kr.). Jejich výzkum má na Pardubicku tradici již od konce 19. století, kdy první hroby zachránili členové pardubického muzejního spolku. A právě podle pohřebiště v Platěnicích na Pardubicku má své pojmenování i slezskoplatěnická kultura, kterou znají archeologové na celém světě. První objevy na pohřebišti byly uskutečněny na počátku 20. století, kdy zde prováděl vykopávky prof. J. L. Pič z Národního muzea. Výbava hrobů je složena z replik originálních nádob uložených ve sbírkách Východočeského muzea. V tomto sále lze také zjistit, jak probíhá výzkum žárových hrobů.

V expozici je vedle originálních předmětů připraveno i mnoho replik a rekonstrukcí. Přichystány jsou repliky keramických nádob, spony z doby laténské a římské, sekerky z doby bronzové, halštatské a raného středověku. Nechybí ani kopie slavné keramické plastiky kozlíka z konce mladší doby kamenné. Rekonstrukce jsou zastoupeny avarskou šavlí, slovanskou helmou anebo avarským opaskem. V herní části expozice je pro děti i dospělé připraveno „pískoviště“, kde si mohou vyzkoušet práci archeologa. K zajímavostem patří i funkční idealizovaná rekonstrukce tkalcovského stavu.

Součástí expozice je hmatová stezka určená zrakově postiženým a dětem. K dispozici jsou repliky nádob, nástrojů a spon, kterých je možné se dotknout. Zájemce o archeologii tedy nebude o nic ochuzen, stezka a katalog s názvem „Hmatem do pravěku“ ho zavede do všech místností a ke všem tematickým blokům. Speciální katalog, dílo studentů Univerzity Karlovy a Univerzity Pardubice, obsahuje text ve zvětšeném černotisku pro slabozraké návštěvníky a přepis do Braillova písma. Katalog je obohacen reliéfními obrázky.

Jan JÍLEK, František J. KAŠPÁREK, Kristýna BULVOVÁ,
Dominika SCHMIDTOVÁ

Obr. 1: Přípravy expozice 4. 11. 2015. Výtvarník Ondřej Ulrich (vpředu) a Josef Ceral při práci (vzadu) (foto: L. Vojtěchovský).

Obr. 2: Slavnostní otevření expozice 24. 11. 2015. Archeolog Jan Jílek, ředitel muzea Tomáš Libánek, archeolog František J. Kašpárek a archeoložka D. Schmidtová (foto: L. Vojtěchovský).

Obr. 3: Pohled do sálu se zaměřením na dobu bronzovou a halštatskou
(foto: L. Vojtěchovský).

Obr. 4: Pohled na idealizované rekonstrukce žárových hrobů z doby halštatské
(foto: L. Vojtěchovský).